

Ludmila Bakonyi Selingerová

O NEBI A ZEMI

aneb meteorologické pohádky

Ilustrace Eliška Andělová

O nebi a zemi

aneb Meteorologické pohádky

Vyšlo také v tištěné verzi

Vyrobeno pro společnost Palmknihy - eReading

● — pointa

Ludmila Bakonyi Selingerová

O nebi a zemi aneb Meteorologické pohádky – e-kniha

Copyright © Pointa, 2019

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Ludmila Bakonyi Selingerová

O NEBI A ZEMI

aneb meteorologické pohádky

Ilustrace Eliška Andělová

© Ludmila Bakonyi Selingerová, 2019
© Eliška Andělová, 2019

ISBN 978-80-907-5050-0 tištěná verze
ISBN 978-80-883-3506-1 ePub
ISBN 978-80-883-3507-8 Mobi
ISBN 978-80-883-3508-5 PDF

OBSAH

Úvod	7
Slunce	9
Hvězdy	19
Měsíc	29
Děšť	39
Vítr	49
Mraky	57
Duha	67
mlha	77
Sníh	87

ÚVOD

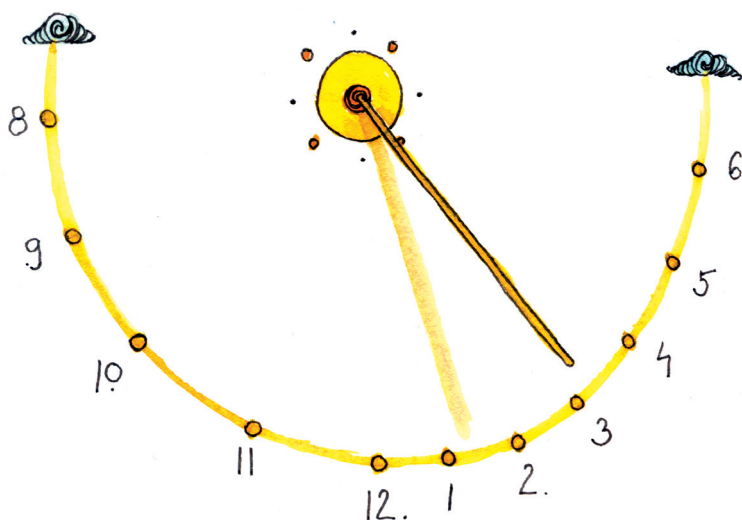
Co se vlastně děje na obloze? Zdá se možná, že se nás to moc netýká, přitom to ale každý den ovlivňuje naše životy. Počasí, roční období, změny teplot, dešťová nadílka, rychlost větru i síla slunečního svitu. V nejchladnějších oblastech světa ani neroztává led a sníh, kdežto v těch nejteplejších se kvůli vedru voda skoro nenalézá. Počasí se zkrátka přímo podepisuje na životě na naší Zemi. Určuje, zda nám vyroste úroda, kdy můžeme jít ven, dokonce i to, jestli budeme v bezpečí. V krajních případech hrozí povodně, silné bouře, mrazy, sucha nebo vichřice. Pojďme se s některými nebeskými tělesy a jevy seznámit a poznat je blíž. Zavedou nás až do říše bájí a pohádek.

O čem se bavít s dětmi?

- 1) Co všechno je na nebi k vidění?
- 2) Jaká roční období máme, jak během nich vypadá příroda a co se v ní děje?
- 3) Zažil/a jsi nějaké nebezpečné počasí? Povídej mi o tom.

SLUNCE

Slunce je ve skutečnosti hvězda. Je tak veliké, že řídí celou soustavu planet, do které patří i naše Země. Proto jí říkáme soustava sluneční. Všechna tělesa této soustavy kolem Slunce obíhají v kruzích a ono je svou gravitační silou drží, aby neuletěla pryč. Slunce dalo naší Zemi společně s vodou všechen život. Lidé ho pokládali za tak důležité, že skoro všechny staré kultury, jako třeba Indiáni nebo staří Egypťané, ho uctívaly jako boha a symbol života. Časem se lidé naučili sluneční energii využívat ve svůj prospěch. Nejdříve podle polohy Slunce na obloze začali určovat čas, pak se na slunci naučili sušit potraviny. Vydrželo tak mnohem déle než syrové (například ovoce, houby nebo maso). Naše babičky také sluncem bělily prádlo. Jak se lidé stávali vynalézavějšími, naučili se stavět skleníky,

ve kterých díky koncentraci tepla a vlhka prospívají rostliny mnohem lépe. V dnešní době už díky solárním panelům umíme ze slunečního svitu dokonce vyrábět elektřinu nebo pohánět automobily. Sluneční záření je tak ostré, že by nám při přímém pohledu mohlo poškodit oči. Na pozorování Slunce se používají speciální ochranné brýle. Před slunečními paprsky musíme také chránit svoji pokožku opalovacím krémem.

ZAJÍMAVOST: Země se otáčí dokola jako káča a ještě opisuje kruh kolem Slunce. Jedno otočení stihne za jeden den – proto se střídá den a noc. Oběhnutí Slunce Zemi trvá rok a stihnou se během něj vystřídat všechna roční období. Jednou za čas nastane jev, kterému říkáme zatmění Slunce. Zatmění proběhne, když Měsíc vstoupí mezi Zemi a Slunce. Tím nám výhled na Slunce na malou chvíli zakryje.

POKUS: Vytvořte si vlastní sluneční hodiny. Zapíchněte na zahradě kratší klacík do země. Sledujte čas na hodinkách a při každé celé hodině položte na konec stínu, který klacík vrhá, malý kamínek. Maminka nebo paní učitelka vám s tím moc rády pomohou. Až budete mít hodiny hotové, můžete je sledovat každý den. Půjdou naprosto přesně i bez seřizování. Stačí, když bude svítit sluníčko.

VRTOŠIVÉ SLUNCE

Kdysi dávno, když byl svět ještě mladý a nezkušený, vypadala krajina na celé zeměkouli úplně stejně. No ano, všude rostla svěží travička, sem tam nějaký ten strom, teplota byla tak akorát a občas půdu svlažil májový deštík. Kdybyste stáli v Evropě, v Africe nebo Austrálii, ani byste nevěděli, kdeže se vlastně nacházíte. Slunce strážilo každý kout a z oblohy se na svět usmívalo. Večer vždy prohodilo pár slov s Měsícem a jeden den byl jako druhý.

Jenže Slunce začalo po čase být vrtošivé.

„To je mi kolikrát dlouhá chvíle, čím bych se jen zabavilo? Ani ta Země pode mnou se mi pranic nezamlouvá. Stejní lidé, stejné barvy, stejná tráva. Až mě z toho bolí hlava. Otočím se aspoň na chvilku do vesmíru, zdalipak tam nenajdu něco zajímavějšího.“

Otrávené Slunce se otočilo k Zemi zády a svět zahalila tma a zima a býval by s ním snad byl konec, kdyby v tom vesmíru něco zajímavějšího bylo. Ale tmavý vesmír s pár vzdálenými hvězdami a planetami byl ještě jednotvárnější než Země. Znuděně se tedy vrátilo ke svému úkolu. Nezbylo mu než podrobněji studovat, co se pod ním děje. Slunce se pak do této činnosti opravdu zapálilo.

„Nevěřili byste, co jsem objevilo! Třeba různě hrbolaté skály a příkopy. Potom křivolaké a klikaté řeky a potoky. Ba i nepravidelně baňaté ostrovy a pevniny. A co

teprve lidské osady! Na první pohled by se mohlo zdát, že jsou lidé stejní, ale nenechte se zmást. Někteří malují pěkné obrazy na hrníčky, jiní se zdobí pestrým šatstvem. Lidé u vody loví ryby, ti v lesích zas sbírají bobule a houby. Z jistých vesnic se ozývají chřestidla, od jejich sousedů zase dunění bubnů. V horách hrají na píšťaly, jinde na rohy svých krav. Všecičko jsem samo vypožorovalo,“ chlubilo se Sluníčko ostatním nebeským tělesům svými poznatky. Ti se mu culili za zády, ale přáli mu jeho zábavu.

Tak jako každý, i Slunce mělo svůj vkus. Nelíbili se mu vážní lidé severu, s dlouhými vousy a truchlivými písněmi. Ba ani z východu, mlčenliví a přemýšliví podivíni. Nejvíce mu byli blízcí jižané s pestrým šatem, kteří zpívali, skákajíce kolem ohně za zvuku dřívěk a bubnování. Jejich úsměvy byly široké a jejich údy štíhlé a svižné. To byli lidé... Ti uměli žít. Stejně tak zvířata se mu některá ošklivila a jiná mu učarovala. Srovnejte si například tlustého, neohrabaného mrože a ušlechtilou gazelu. Raději se dívalo na vkusně vzorované zebry a žirafy než na obyčejné hnědé jeleny nebo vrabčáky. Pro svoji přízeň k těmto kmenům se Slunce rozhodlo, že jim vpomůže.

„Mé paprsky probouzejí život na celé zemi. Kde je psáno, že každý zaslouží stejně? Budu-li chtít, posvítím jedněm trochu více a jiným méně. Jen ať moji oblíbenci poznají, že jsou mi nejmilejší.“

Zaradovalo se nad svým rozumem a od druhého dne se počalo řídit tímto nápadem. Kde se mu líbilo, tam si svítilo, a kde se mu nelíbilo, tam poslalo vítr, mraky a déšť. Možná si myslíte, že to neznamená zhola nic, ale podívejte se nyní na mapu světa! Stejně jako já tam uvidíte ledové pláně, tundru, pralesy i pouště. A to vše svojí vybíravostí mladé a nezkušené Slunce způsobilo.

Měsíc a hvězdy se hned za sluníčkem přihnali a bědovali: „Podívejte se na severní a jižní pól! Chudáci medvědi, polární lišky a zajáci! Vždyť se musí brodit v závějích sněhu. Oceán zamrzl a oni museli převléct své kožichy do bílé barvy. Jinak by je v tom sněhu každý našel a byl by s nimi dočista konec,“ hromoval Měsíc.

„A Eskymákům zapadaly domy! Nezbylo jim než si je postavit z ledu. Jejich nebozí psi je musí vláčet ve sněžných saních, protože se v tom sněhu nedá ani chodit.“

